

Zorica Stupar

30.06.2026. 23:31
Pogledano: 965 puta

Zelena pedagogija – od teorijskog pojma do nastavne prakse

Šta je zapravo zelena pedagogija i po čemu se razlikuje od ekologije, ekološkog vaspitanja i obrazovanja, ekopedagogije i obrazovanja za održivi razvoj?

Zelena pedagogija – od teorijskog pojma do nastavne prakse

Posljednjih godina u stručnoj i naučnoj literaturi sve češće se susrećemo sa pojmovima ekologija, zaštita životne sredine, ekološko vaspitanje i obrazovanje, obrazovanje za održivi razvoj, ekopedagogija i zelena pedagogija. Međutim, ovi pojmovi nerijetko se koriste kao sinonimi, iako ne označavaju isto. Takvo poistovjećivanje može dovesti do nejasnoća u razumijevanju njihove uloge u obrazovanju, zbog čega je važno jasno razgraničiti njihovo značenje i međusobni odnos.

Ekologija je prirodna nauka koja proučava odnose između živih bića i njihove životne sredine. Ona pruža naučnu osnovu za razumijevanje prirodnih procesa, ali sama po sebi ne određuje način na koji će se ta znanja prenositi učenicima. ***Zaštita životne sredine*** predstavlja praktično djelovanje usmjereno na očuvanje prirode, racionalno korišćenje prirodnih resursa i smanjenje negativnog uticaja čovjeka na okolinu.

U obrazovanju se najčešće govori o ***ekološkom vaspitanju i obrazovanju***, čiji je cilj razvijanje znanja, vrijednosti, stavova i navika koje podstiču učenike na odgovorno ponašanje prema prirodi. Savremeni izazovi, međutim, zahtijevaju širi pogled, zbog čega se razvija ***obrazovanje za održivi razvoj,*** koje pored ekološke dimenzije obuhvata i društvenu odgovornost, ekonomsku održivost, kulturnu raznolikost i aktivno građanstvo.

Na tim temeljima razvija se ***ekopedagogija,*** pedagoški pravac koji obrazovanje posmatra kao sredstvo za izgradnju odgovornog odnosa prema prirodi, društvu i budućim generacijama. Razvija se početkom devedesetih godina prošlog vijeka u Latinskoj Americi pod snažnim uticajem kritičke pedagogije Paula Freirea. Njen cilj nije samo sticanje znanja o ekologiji, već razvoj kritičkog mišljenja, planetarne svijesti i aktivnog djelovanja u pravcu održivog razvoja.

Tokom druge decenije 21. vijeka u Austriji se razvija i koncept ***zelene pedagogije,*** nastao s ciljem unapređenja obrazovanja za održivi razvoj primjenom savremenih pedagoških pristupa. U literaturi postoje različita tumačenja ovog pojma. Dok pojedini autori zelenu pedagogiju posmatraju kao dio ekopedagogije ili je poistovjećuju s njom, drugi je definišu kao poseban pedagoško-didaktički pristup.

Analiza dostupne literature pokazuje da, uprkos različitim definicijama, većina autora dijeli zajedničko stanovište da zelena pedagogija podrazumijeva iskustveno, interdisciplinarno i aktivno

učenje usmjereno ka održivosti. U njenom središtu nalazi se učenik koji kroz istraživanje, saradnju, kritičko promišljanje i rješavanje stvarnih problema razvija znanja, vještine, vrijednosti i odgovornost potrebne za održiv način života.

U nastavnoj praksi zelena pedagogija se često pogrešno poistovjećuje sa obilježavanjem ekoloških datuma, akcijama čišćenja ili povremenim radionicama o zaštiti prirode. Iako su takve aktivnosti značajne i poželjne, one same po sebi ne predstavljaju zelenu pedagogiju. Njena suština nije u pojedinačnim aktivnostima, već u načinu planiranja i realizacije nastavnog procesa, u kojem učenici kroz iskustvo, istraživanje, saradnju i aktivno djelovanje razvijaju znanja, ali i odgovornost za prirodu i zajednicu.

Drugim riječima, ekologija predstavlja naučnu osnovu za razumijevanje prirodnih procesa, zaštita životne sredine podrazumijeva konkretno djelovanje usmjereno na očuvanje prirode, ekološko vaspitanje i obrazovanje razvija ekološke kompetencije učenika, obrazovanje za održivi razvoj određuje šire ciljeve savremenog obrazovanja, ekopedagogija pruža teorijski i vrijednosni okvir, dok zelena pedagogija predstavlja pedagoško-didaktički pristup kojim se svi navedeni principi ostvaruju u svakodnevnoj nastavnoj praksi.

Upravo u tome leži njena najveća vrijednost. Zelena pedagogija nije novi nastavni predmet niti skup izdvojenih ekoloških aktivnosti koje se realizuju nekoliko puta godišnje. Ona predstavlja način promišljanja i organizovanja nastave u kojem učenici ne usvajaju znanja samo iz udžbenika, već ih stiču kroz neposredno iskustvo, istraživanje, saradnju i aktivno učešće u životu škole i lokalne zajednice. Nastavni sadržaji povezuju se sa stvarnim životom, a učenici postaju aktivni učesnici vlastitog učenja, razvijajući istovremeno odgovornost prema prirodi, društvu i budućim generacijama.

U narednom članku biće prikazan autorski ekološki projekat kao primjer primjene principa zelene pedagogije u razrednoj nastavi.

Tags

Stručno usavršavanje nastavničkog kolektiva

Collections

Autorski tekstovi | Objava | Zelena pedagogija